

Мушкулкушод ҳақида

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Барча мақтovлар Аллоҳга хосдир. Биз Унга ҳамд ва истиғфорлар айтиб, ундан нафсимизнинг шумлиги ва амалларимизнинг ёмонлигидан паноҳ сўраймиз. Аллоҳ ҳидоят қилган кимсани адаштирувчи, адаштирган кимсани тўғри йўлга солувчи зот йўқдир. Мен «Ягона, шериксиз Аллоҳдан бошқа ҳақ илоҳ йўқ ва Мұхаммад Унинг бандаси ва расулидир» деб гувоҳлик бераман.

يَأَيُّهَا الَّذِينَ إِذَا مَنَّا عَلَيْهِمْ رَبُّهُمْ لَا يَرْجِعُونَ

«Эй мўминлар, Аллоҳдан ҳақ-рост қўрқиши билан қўрқинглар ва фақат мусулмон бўлган ҳолларингда дунёдан ўтинглар!» (Оли Имрон: 102).

يَأَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُم مِّن نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَّقِيبًا

«Эй инсонлар! Сизларни бир жондан (Одамдан) яратган ва ундан жуфтини вужудга келтирган ҳамда у икковидан кўп эркак ва аёлларни тарқатган Роббингиздан қўрқингиз! Яна ораларингиздаги савол-жавобларда ўртага номи солинадиган Аллоҳдан қўрқингиз ва қариндош-уругларингиз (билин ажралиб кетишдан қўрқингиз)! Албатта Аллоҳ устингизда кузатувчи бўлган зотдир» (Нисо: 1).

يَأَيُّهَا الَّذِينَ إِذَا مَنَّا عَلَيْهِمْ رَبُّهُمْ لَا يَرْجِعُونَ سَدِيدًا يُصْلِحُ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرُ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا

«Эй мўминлар, Аллоҳдан қўрқинглар, тўғри сўзни сўзланглар! (Шунда Аллоҳ) ишларингизни ўнглар ва гуноҳларингизни мағфиарат қилас. Ким Аллоҳга ва Унинг пайғамбарига итоат этса, бас у улуғ баҳтга эришибди» (Аҳзоб: 70, 71).

Сўнг...

Дарҳақиқат, сўзларнинг рости – Аллоҳнинг Каломи, йўлларнинг яхшиси – Мұхаммад солаллоҳу алайҳи ва салламнинг йўли, ишларнинг ёмони – (динда) янги пайдо қилинганлари, (динда) янги пайдо қилинган барча нарса бидъат, барча бидъат – залолат, барча залолат эса жаҳаннамга элтувчидир.

Биби Мушкулкушод ҳалқимиз мусулмон хотин-қизлари тасаввурида кишиларнинг мушкулини осон қиласидиган, оиласидаги оғир вазиятларда ёрдамга келадиган, баҳт, омад, бойлик келтирувчи, қийинчиликларни бартараф қилувчи авлиё хотин саналган (Қаранг: Саттор М. Ўзбек удумлари. – Т.: Адолат, 2004. – Б. 177).

«Мушкулкушод» сўзи «мушкул» - қийин, душвор, «қушод» – очувчи, яъни қийинчиликларни енгувчи, мушкуллик ва бандларни ечувчи маъносини англатади (Қаранг: Аширов А. Ўзбек ҳалқининг қадимий эътиқод ва маросимлари. – Т.: 2007. – Б. 203).

Ҳалқ орасида мушкули бор ҳар бир одам Biби Мушкулкушодга сиғиниб дуо қиласа, Аллоҳ таоло унинг мушкулини осон қилиб, ёрдам беради, деган эътиқод мавжуд.

Агар Биби Мушкулкушод шахси тарихига эътибор берсақ, одамлар орасида тарқалган ривоятларга қараганда ушбу аёл Баҳоуддин Нақшбанднинг холаларидан бири бўлиб, асл исми Мусалламхон экан (Қаранг: Муҳиба Саййид Ҳасан қизи. Валий волидалар. – Т.: Ёзувчи, 1999. – Б. 30).

Мушкулкушод маросими ҳақиқатлари

Мушкулкушод маросими юртимиз аёллари орасида энг кўп тарқалган маросимлардан бири ҳисобланиб, минг афсулар бўлсинки бугунги кунгача сақланиб келмоқда. Эътиқодий тушунчаси заиф инсонлар тасаввурида ушбу маросим «исломий маросим» деб тушунилади. Унда аёллар хонадонларда меҳмондорчиликлар қилиб жамланишади. Бундай жамланишларда ўзига хос «Отин ойи» деган номни олган аёллар бошчилик қилишади. Ўша отин ойилар мажлис иштирокчиларига асли йўқ бўлган тўқима қиссаларни ўқиб беришади. Маросимда ўқила-диган ўша китобларнинг сифати шаръий талабга жавоб бермайди. Ҳатто, қиссаларнинг муаллифи кимлигини тасдиқловчи маълумотлар ҳам мавжуд эмас. Қолаверса ўша отин ойиларнинг диний билим олганми ёки йўқми, ҳеч ким билмайди.

Афсонага қўра, Баҳоуддин Нақшбанднинг холалари ўроғини йўқотган ўтичига ёрдам бериб, ҳар чоршанба кунлари ушбу авлиё аёлни эслаб, ис-чироқ қилиши лозимлигини тайинланган экан (Қаранг: Саттор М. Ўзбек удумлари. – Т.: Адолат, 2004. – Б. 177). Мазкур ривоятта амал қилган ҳолда маросим фақат чоршанба куни ўтказилгани сабабли, айrim жойларда «Биби Чоршанба» деб ҳам юритилади. Шунингдек, ўзбекларда «чоршанба – муродбахш кун», «зиёрат куни» деган тушунча ҳам мавжуд (Қаранг: Аширов А. Ўзбек халқининг қадимий эътиқод ва маросимлари. – Т.: 2007. – Б.203). Ушбу маросимда шам ёки чироқ ёқиб, азиз-авлиёлар рухи ёд этилгани учун, аёллар орасида маросимга нисбатан «Мушкулкушод» номи билан бир қаторда «Чироқ ёқди» номини ишлатиш ҳам кенг тарқалган (Қаранг: Дала ёзувлари. Наманган вилояти Янгиқўргон тумани Заркент қишлоғи. 2008).

Мушкулкушод маросимларида авлиё зотларнинг рухидан мадад сўралади, ҳожатларини тиланади. Отин ойилар баъзида Қуръон ва ҳадислар билан ваъз қилгандек бўлсаларда, ушбу ишлари орасида фол очиш, рухлардан мадад тилаб сиғиниш, туморларга дам солиб «иссиқсовуқ» қилиш, қулф-калитга «дам уриш» орқали бахтсизларга бахт бериш каби ширкий амаллар билан ҳам шуғулланишади.

Маросимда иштирок этиб келаётган аёлларнинг аксарияти Биби Мушкулкушодни Нақшбандия тариқатининг асосчиси Баҳоуддин Нақшбандга хола бўлган ва улардан ўrnак олиб авлиёлик даражасига чиққан аёл бўлган, деб таъкидлайдилар (Қаранг: Дала ёзувлари. Наманган вилояти Янгиқўргон тумани Заркент қишлоғи ва Наманган тумани Қумқўрғон қишлоғи Биби Мушкулкушод она мозори. 2008).

Ислом дини эътиқодида Аллоҳдан ўзга ўликлардан, авлиёлардан, санамлардан ва шунга ўхшаш нарсалардан ёрдам ва мадад сўраш Аллоҳга ширк келтириш ҳисобланади. Аллоҳ таоло айтади:

وَلَا تَدْعُ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُكَ وَلَا يَضُرُّكَ فَإِنْ فَعَلْتَ فَإِنَّكَ إِذَا مِنَ الظَّالِمِينَ وَإِنْ
يَمْسِسَكَ اللَّهُ بِضُرٍّ فَلَا كَاشِفَ لَهُ إِلَّا هُوَ وَإِنْ يُرِدْكَ بِخَيْرٍ فَلَا رَادَ لِفَضْلِهِ يُصِيبُ بِهِ مَنْ
يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَهُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ

«Аллоҳни қўйиб, сизга фойда ҳам, зиён ҳам етказа олмайдиган нарсага илтижо қилманг! Бас, агар шундай қилсангиз, у ҳолда албатта золимлардандирсиз! Агар Аллоҳ сизга бирон зиён етказса, уни фақат Ўзигина кетказа олур. Агар сизга бирон яхшилик (еткашишни) ирода қилса, Унинг фазлу марҳаматини қайтара олгувчи йўқдир. У Ўзи хоҳлаган бандаларига яхшилик етказур. У мағфиратли, меҳрибондир» (Юнус: 106-107).

Яна Аллоҳ таоло айтадики:

دَلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ وَالَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ مَا يَمْلِكُونَ إِنْ تَدْعُهُمْ لَا يَسْمَعُوْا دُعَاءَكُمْ وَلَوْ سَمِعُوا مَا أَسْتَجَابُوا لَكُمْ وَيَوْمَ الْقِيَمَةِ يَكْفُرُونَ بِشَرْكِكُمْ وَلَا

يُنَيِّعُكَ مِثْلُ خَبِيرٍ

«Ана шу Аллоҳ сизларнинг Роббингиздирки, (барча оламларга) подшоҳлик ёлғиз Уникидир. (Эй мушриклар), сизлар У зотни қўйиб илтижо қилаётган бутларингиз эса пўстлоқча нарсага ҳам эга эмасдирлар. Агар сизлар уларни чорласангизлар, дуоларингизни эшитмаслар. Агар эшитсалар-да, сизларга жавоб қила олмаслар ва Қиёмат кунида уларни (Аллоҳга) шерик қилиб олганларингизни инкор қиласдилар. (Эй Мухаммад соллаллоҳу алайҳи ва саллам, дунё-ю, охират ҳақида ҳеч ким) сизга хабардор зот (яъни Аллоҳ) каби хабар берга олмас» (Фотир: 13-14).

Аллоҳ таоло юқоридаги оятларда Ўзидан бошқага қилинган дуоларни куфр ва ширк деб атади. Шунингдек Аллоҳдан бошқасига дуо қилган одамдан кўра адашганроқ одам йўқ эканини таъкидлади.

Аллоҳ таоло пайғамбарларини шу ширкни йўқотиш, одамларни ундан қутқариб, ибодат ва дуода Аллоҳни яккалаб, Аллоҳгагина дуо қилишга йўллаш учун юборган. Чунки, гайри оддий сабабларда мададни фақаттина Аллоҳдан сўралади. Чунки дуо – ибодатдир. Уни Аллоҳдан бошқаси учун қилган одам эса мушриқдир. Аллоҳ таоло бандаларига буни тушунтириб айтади:

إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ

«Сенгагина сиғинамиз ва Сендангина мадад сўраймиз!» (Фотиха: 5). Аллоҳ таоло яна айтади:

وَأَنَّ الْمَسْجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا

«Албатта (барча) масжидлар Аллоҳникидир. Бас, (масжидларда) Аллоҳ билан бирга яна бирон кимсага дуо-илтижо қилманглар!» (Жин: 18).

Зарар бериш, мусибатларни күшойиш қилиш, бандаларига неъматларни мўл қилиш ва неъматларни кетказмаслик Аллоҳнигина қўлидадир. Унинг берган нарсасини тўстувчи, тўстан нарсасини бергувчи, қилган ҳукмини қайтаргувчи йўқ. Аллоҳ барча нарсага қодир зот.

Бу нарсаларни билган инсон ҳеч қачон Аллоҳдан ўзгага дуо қилмаслиги, ундан ўзгадан мадад сўрамаслиги керак бўлади. Бу каби ширкий маросимлардан нари юришлик керак, бундай маросимларда иштирок этаётган ёки ташкиллаштираётганларни бундан қайтариш, насиҳат қилиш керак.

Мушкулкушод зиёратгоҳлари

Биби Мушкулкушод номи билан бөғлиқ рамзий қабрлар ва зиёратгоҳларни юртимизнинг деярли ҳар бир вилоятида учратиш мумкин. Масалан, Бухородаги Қасри Орифон қишлоғида Баҳоуддин Нақшбанд зиёратгоҳи ёнидаги Биби Мушкулкушод қабри, Наманган вилояти Наманган тумани Қумқўрғон қишлоғидаги Биби Мушкулкушод мозори, Фарғона вилоятидаги Биби Чоршанба зиёратгоҳи ва бошқаларни мисол тариқасида келтириш мумкин.

Набий соллаллоҳу алайҳи ва саллам ҳаётлари мобайнида нафақат ширк амалларига қарши курашганлар, балки ширкка олиб борувчи барча йўлларни тўсганлар ва улардан ғоят қаттиқ огоҳлантирганлар. Қабрларни улуғлашлик ҳам шулар жумласидан бўлиб, уларга сифинишдан ва уларнинг эгалари хусусида ғулув кетишдан қайтарганлар.

Расууллоҳу алайҳи ва саллам айтганлар: «*Яхудий ва насронийларга Аллоҳнинг лаънати бўлсин, пайгамбарларининг қабрларини масжид қилиб олишиди*» (Муттафақун алайҳ). Бошқа бир ривоятда эса бундай деганлар: «*Огоҳ бўлинглар, сизлардан илгари ўтганлар пайгамбарларининг қабрларини масжид қилиб олишар эди. Огоҳ бўлинглар, қабрларни масжид қилиб олманглар! Мен сизларни бундан қайтараман*» (Муслим ривояти).

Кўпчилик одамлар бу қайтариқларга зид иш қилиб, Набий соллаллоҳу алайҳи ва саллам огоҳлантирган ишларга қўл урдилар ва бунинг оқибатидан катта ширкка кириб қолдилар. Улар қабрлар устига масжидлар, сағаналар, чиллахоналар қуриб, уларни ҳар тури ширк амаллари – қурбонлик ва назрлар сўйиши, уларда ёттан маййитларга дуо қилиб, улардан мадад сўраш каби ишлар адо этиладиган зиёратгоҳларга айлантирилар. Бу зиёратгоҳларга борувчилар зиёратларида маййитни Аллоҳга шерик қилиб, унга дуо қилиш ёки дуода уни восита қилиш, ундан ҳожатларини раво этишини сўраш, устларига баракотлар ёғдиришини ёки душманлари устидан нусрат беришини сўраш каби ширк амалларини қилишади.

Ислом шариатида мозорларга қурбонликлар ва назрлар келтириш катта ширк ҳисобланади. Қабрлар устига қуббалар қилиниб, масжидлар қурилган жойларда жоҳиллар бу қабр соҳиблари фойда ва зарар беришга қодир, мадад сўраганларга ёрдам беришади, ҳожатмандларнинг ҳожатларини раво қиласидилар деб эътиқод қилишди ва уларга қурбонлик ва назрлар келтиришди. Бориб, бориб эса бу қабрлар Аллоҳдан ташқари ибодат қилинадиган бутсанамларга айланди. Минг афсуслар бўлсинки Ислом оламининг кўплаб мамлакатларида бу нарса бугунгача содир бўлиб келмоқда (Қаранг: Шайх Солиҳ Фавзон «Тавҳид китоби» 23).

Ота-боболарни ҳужжат қилишлиқ жоҳилияят аҳли сифатидандир

Мушкулкушод мозорига зиёратга борган аёллар билан сұхбат қурилганда улар: «*Баъзи уламолар Мушкулкушод маросимини динда йўқ, ўтказиб бўлмайди дейишибди. Бироқ бизнинг ота-боболаримиз бажариб келган ва бу орқали муродига етган амаллардан воз кеча олмаймиз. Шунинг учун, бундай гапларни эшишсак ҳам «агар хато бўлса Худо кечирсин», деб бу жойга келамиз. Бу азиз авлиёларнинг жойи, бу ерда қилинган дуолар, албатта, ижобат бўлади. Биз яхши ният қилиб Аллоҳдан сўраймиз, Мушкулкушод она ҳаққига дуо қиламиз ва улар бизни қўллаб-қувватлайдилар*», – деб айтишган (Қаранг: Дала ёзувлари. Наманган вилояти Қумқўрғон қишлоғи. 2008).

Аввал ўтганларнинг йўлини, келиб чиқиши манбасига аҳамият қаратмай, ҳужжат сифатида ёдга олишлиқ жоҳилияят аҳлининг сифатларидандир.

Аввал ўтганларни ҳужжат қилишлиқ ҳақида Аллоҳ таоло шундай деди:

قالَ فَمَا بَالُ الْقَرُونِ أَلَّا وَلِيٌ

«(Фиръавн) деди: «У ҳолда аввалги авлодларнинг ҳоли недир? (яъни Роббинг уларни ҳам азоблаганми?)»» (Тоҳа: 51). Яна Аллоҳ таоло айтадики:

مَا سَمِعْنَا بِهَذَا فِي ءَابَآءِنَا الْأَوَّلِينَ

«Бизлар буни аввалги ота-боболаримиздан эшитган эмасмиз» (Мўминун: 24).

Пайғамбарлар халқларга ҳақни олиб келганда, улар ота-боболарини ҳужжат қилишган. Мусо алайҳиссалом Фиръавнни иймонга даъват қилганларида аввал ўтганлар йўлини ҳужжат қилди: «(Фиръавн) деди: «У ҳолда аввалги авлодларнинг ҳоли недир? (яъни Роббинг уларни ҳам азоблаганми?)»». Коғирлардан иборат аввал ўтган олдинги асрдагиларнинг тутган йўлларини ҳужжат сифатида келтиришни истади. У эса ботил, жоҳилий ҳужжатдир. Нух алайҳиссалом қавми ҳам у киши уларни Аллоҳнинг йўлига даъват қилганларида айтганидек, айтишгандики:

فَقَالَ الْمَلَئِكَةُ مَا سَمِعْنَا بِهَذَا فِي ءَابَآءِنَا الْأَوَّلِينَ

اللَّهُ لَا نَرِزَ مَلَئِكَةً مَا سَمِعْنَا بِهَذَا فِي ءَابَآءِنَا الْأَوَّلِينَ

«(Шунда) унинг қавмидан коғир бўлган кимсалар: «Бу ҳам худди сизларга ўхшаган одам. (Фақат) сизлардан устун бўлиб олмоқчи. Агар Аллоҳ (пайғамбар юборишни) хоҳласа эди, фаришталарни туширган бўлур эди. Бизлар бу (Нух айтиётган «Аллоҳ якка-ягонадир», деган сўз)ни аввалги ота-боболаримиздан эшитган эмасмиз» (Мўминун: 24).

Шундай қилиб улар Аллоҳнинг пайғамбари бўлмиш Нух алайҳиссалом даъватларини ота-боболарининг йўли ҳақ дея қарши олдилар. Чунки у ота-боболарининг йўлига зид эди.

Курайш коғирлари шундай дейишарди:

مَا سَمِعْنَا بِهَذَا فِي الْمِلَةِ الْأَخِرَةِ إِنْ هَذَا إِلَّا أُخْتِلَقٌ

«Бизлар бу ҳақда (яъни Аллоҳнинг яккаю ягона эканлиги ҳақида) сўнгти миллат — динда(ги одамлардан ҳам, яъни Исломдан аввалги сўнгти дин бўлмиш насроний динидаги одамлардан ҳам) эшитган эмасмиз. Бу фақат бир уйдирмадир холос» (Сод: 7). Яъни, Мұҳаммад соллаллоҳу алайҳи ва саллам олиб келган динни ота-боболаримиздан эшитган эмасмиз. Бу фақат уйдирмадир, холос. Демак, улар Росул соллаллоҳу алайҳи ва саллам олиб келган йўлни ёлғон дея васф қилдилар. Нима учун? Чунки у ота-боболарининг йўли бўлмиш бут-санамларга ибодат қилишга зид йўл эди. Ва ота-боболари йўли бўлмиш Иброҳим ва Исмоил алайҳимассаламларнинг динига ҳам қайтишмади. Балки яқин ўтмишдаги ота-боболари бўлмиш Курайш коғирларидан иборат Маккадаги аждодларининг йўлига қайтдилар. Ана шу коғирлар ва жоҳилият одатидирки, ўзларидан аввал ўтган умматларни ҳужжат ўлароқ ёдга оладилар.

Оқил кишиларга эса әлчиларнинг йўлига аҳамият қаратмоқликлари ва ҳақ нимаю, ботил нима экани аниқ бўлиши учун ушбу пайғамбар йўлини ота-боболарининг йўлига солиштириб кўрмоқликлари вожибдир. Ўзлари учун (хидоят) эшигини ёпиб олиб: фақат ота-боболаримиз йўлини қабул қиласиз, унга зид бўлган нарсани қабул қилмаймиз, деб айтишларига келсак, ушбу қилмиш ўзлари учун нажот истагида бўлганлар ҳали у ёқда турсин, ақли расо кишиларнинг ҳам иши эмас.

Хозирда эса қабрларга ибодат қилувчилар ушбу ибодатдан қайтарилсалар, айтадиларки: ушбу ишни фалон шаҳардагилар ҳам қилади, фалончи жамоат ҳам қилади ва аввалги аср-

дагилар шундай йўл тутишганди. Мавлудхонлик қиласиганларга: ушбу ишингиз бидъат, деб қайтариладиган бўлса, айтадиларки: бу аввалдан шундай қилиниб келинади. Агар ботил бўлганида аввалгилар бунга амал қилмасдилар.

Ушбу ҳужжат жоҳилият аҳлининг ҳужжатидир. Одамлар нима қилаётганига қараб хулоса қилинмайди, балки Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам олиб келган диндан хулоса қилинади. Чунки одамлар баъзан хато ва баъзан тӯғри қиласидар. Бироқ Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам олиб келган йўл қатъан тӯғридир. Демак, унга эргашиш вожиб бўлади. Аллоҳ таоло бизни ота-боболаримиз ва аждодларимиздаги нарса кифоя қилганида пайғамбарларга муҳтоҷ бўлмасдик.

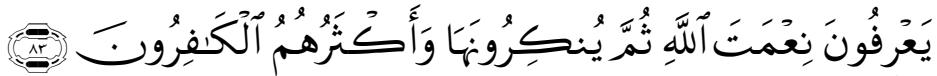
Сўфийлар ҳам худди шундай, айтадиларки: бизнинг ушбу ҳолатимиз пайғамбарларга эргашишимиздан халос этади. Биз Аллоҳга тӯғридан-тӯғри ўзимиз боғлана оламиз. Ва Аллоҳдан тӯғридан-тӯғри ўзимиз қабул қилиб оламиз. Аҳли сунна динларини ўликлардан оладилар (яъни бу билан санаддаги ровийларни назарда тутадилар). Биз эса динимизни ўлмайдиган тирик Зотдан оламиз. Ва айтадиларки: Пайғамбарларга авом муҳтоҷдир. Хос кишилар эса элчиларга асло муҳтоҷ бўлмайди. Чунки улар Аллоҳга етишишди ва орифлардан бўлишди. Энди элчиларга эҳтиёж йўқ. Шайтон уларга шундай дейди: тариқат соҳиблари элчиларга муҳтоҷ эмас. Чунки улар Аллоҳдан тӯғридан-тӯғри қабул қилиб оладилар. Бу эса жоҳилият динидир. Ушбу турга мисол келтирамиз десак мисоллар жуда кўпдир (Қаранг: Шайх Солих Фавзон «Шарҳ Масайлул Жаҳилийя» (44-45)).

Аллоҳнинг неъматларини ўзгага нисбат беришлик улкан жиноятдир

Иккинчи жаҳон уруши даврида аёлларимиз Мушкулкушод маросимини ўтказишга алоҳида эътибор қаратган эканлар. Буни ўша даврдаги воқеаларга гувоҳ бўлган онахонларимиз ҳам тасдиқлайдилар. Масалан, Наманган вилояти Янгиқўрғон тумани Заркент қишлоғида истиқомат қилувчи Ойشاҳон ая: «*Би بِي مُشْكُلَّكُوْشُودَ، بِي بِي سَهَانَبَا كَابِي مَارُوسِيمَلَارِينِيْ يَلْغَوْنَ*» – деб бўлмайди. Бу азиз-авлиёларнинг башорати. Оналаримиз, бувиларимиз бу маросимларни ихлос билан ўтказиб, дуо қилганлари учун уруш тўхтаб, галабага эришганмиз ва ккинчи жаҳон урушидан боболаримиз согомон қайтишган», – дея таъкидлайди (Қаранг: Дала ёзувлари. Наманган вилояти Янгиқўрғон тумани Заркент қишлоғи. 2008).

Юқоридаги ҳолат тавҳид бобидаги энг улкан жиноятлардандир. Ҳоссатан ҳозирги замонда бундай ҳолатларга жуда кўп бора гувоҳ бўламиз. Ушбу масалани оммага ёритиб беришликка эҳтиёж ниҳоятда катта.

Аллоҳ таоло айтадики:

«Улар Аллоҳнинг неъматини танирлар ва кейин уни инкор қилурлар. Уларнинг кўплари кофирилардир» (Наҳл: 83).

Кофирилар неъматлар сураси дея аталадиган Наҳл сурасида васф қилинди. Аллоҳ таоло уларни Аллоҳнинг неъматларини таниб, сўнг уни инкор қилурлар дея васф этди. Неъматни инкор қилишилик, уни Аллоҳдан ўзгасига нисбат беришлик ва неъматни фазлу марҳамат ўла-роқ ато этган Зот бўлмиш Аллоҳ таолодан ўзгаси ато этди деб билишиликдир.

Бандага барча неъмат Аллоҳ жалла ва аъладандир деб билишилиги вожиб бўлади. Тавҳид барча неъматни Аллоҳ жалла ва аълага нисбат беришлик билангина мукаммал бўлади. Неъматларни Аллоҳдан ўзгасига нисбат беришлик тавҳиднинг мукаммалигидаги нуқсон ва

Аллоҳ жалла ва аълага ширк келтиришнинг бир туридир. Ушбу оятнинг тавҳид бобига боғлиқлиги шуки, қўпчилик неъмат (берилиши) ёки мусибатни даф бўлиши рўбарўсида шундай лафзларни истеъмол қиласди, булар Аллоҳ жалла ва аълага кичик ширк келтиришдир. Ушбу масала мукаммалигига зид келадиган ана шундай лафзларга ва неъматни Аллоҳ жалла ва аълага нисбат беришлик вожиб эканига танбех бор (Қаранг: Солих Оли Шайх «Тамҳид лишарҳ Китаб ат-Тавҳид» (446)).

Кимда-ким Холиқнинг неъматини Ундан ўзгасига нисбат берса, батаҳқиқ, Унга рубубиятда шерик исбот қилибди. Чунки ушбу кимса неъматни сабабга, ушбу сабаб неъматни баҳш этувчи дея нисбат берди. (Юқоридаги каби неъматни умуман ботил сабабга нисбат беришлини гапирмаса ҳам бўлаверади). Бу бир томондан, бошқа томондан олиб қарасак: ушбу кимса ибодатлардан бири бўлмиш шукр қилиш ибодатини адо этмади. Шукр қилишликни тарқ этмоқ эса тавҳидга зиддир. Чунки Холиқ, неъматни берган Зот субҳанаҳу ва таолога шукр қилинмоғи вожиб бўлади. Ана шу жиҳатлардан ушбу ҳолатни тавҳиди рубубият ва тавҳиди ибодатта боғлиқлик жойи бор. Сабабни у неъматни баҳш этувчи дея неъматни сабабга нисбат беришлик нуқтаи назаридан олиб қарасак, бу рубубият тавҳидидаги путурдир. Ибодатлардан бири бўлмиш шукр қилишни адо этмаслик нуқтаи назаридан олиб қарасак, бу улухият тавҳидидаги путурдир (Қаранг: Шайх Усаймин «Қовлул Муфид» Ибн Жавзийя нашриёти 497-бет).

Ширкка сукут қилинмайди

Ушбу мавзудаги маълумотларни жамлар эканмиз, мана шу мавзуга ўз фикрини билдирган Исломий университет талабасининг ушбу сўзлари эътиборимизни жалб қилди: «Ўзбек халқининг диний дунёқарашида юқоридаги каби маросимлар алоҳида ўрин эгаллаганини эътиборда тутганд ҳолда, улардаги исломга зид амаллар ва иллатларни бутунлай йўқотиш мақсадида аёллар ижтимоий ҳаётидан бирданига сиқиб чиқаришига уриниши ёки таъқиқлаб қўйиш ижобий натижага бермайди. Ота-боболар анъанаси тарзида давом этиб, шу орқали ўзларининг динга бўлган эҳтиёжларни қондирив келаётган маросимларни бутунлай четга суршиш аёлларимиз онгидаги бўшилиқни юзага келтириши ва бу салбий оқибатларни келтириб чиқариши ҳам мумкин».

Расууллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам сийратларига назар ташлаган кимса шуни гувоҳи бўладики, у зот бирор бир сония бўлса-да ширк ва куфрни инкор қилишдан тўхтамаганлар, озгина вақт ширкни қилиб тирақолишсин демаганлар. Маккада ва Мадинада, хижратдан олдин ва кейин, тинчлик ва уруш дамларида, хазар ва сафар онларида, кечаю кундуз, касаллик ва саломатлик пайтларида, хуллас барча-барча ҳолатларида ширк ва куфран қайтаришда бардавом бўлганлар, бу ишни кейинга сурмаганлар. Мисол тариқасида қуйидаги ҳадисларни эътиборингизга ҳавола қиласдиз:

Абу Вокид ал-Лайсий розияллоҳу анхудан ривоят: «Пайгамбар соллаллоҳу алайҳи ва саллам билан Ҳунайнга (жой номи) чиқдик. Биз эндингина Исломга кирганлар эдик. Мушриклар, атрофида йигилиб ўтирадиган ва унга қуролларини илиб қўядиган бир дараҳт бўлиб, у «Зоти Анвот», дейиларди. Ўша дараҳтнинг олдидан ўтиб айтдикки: «Эй Расууллоҳ! Бизга ҳам уларни «Зоти Анвот»ни бўлгани каби бир «Зоти Анвот» қилиб беринг». Шунда Расууллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам: «Аллоҳу Акбар! Албатта бу (жоҳил ибодатгўйлар босиб ўтган) йўллардир. Жоним Унинг қўлида бўлган Зотга қасамки, Бани Исроил Мусога айтган сўзни айтдингиз:

يَمُوسَى أَجْعَلَ لَنَا إِلَهًا كَمَا لَهُمْ إِلَهٌ قَالَ إِنَّكُمْ قَوْمٌ تَجْهَلُونَ

«Бизларга ҳам уларнинг илоҳлари каби илоҳ қилиб (ясаб) бер», дедилар. У айтди: «Албатта, сизлар билмайдиган қавмдирсизлар» (Аъроф: 138). Албатта, ўзларингиздан олдингиларнинг йўлларига юрасизлар», дедилар» (Термизий (2180) ривоят қилиб: «Ҳасан, саҳих ҳадис» деган).

Собит ибн Доҳҳак розияллоҳу анхудан ривоят: «Бир киши «Бувана» (деган жой)да тую сўйишиликни назр қилди. Бу ҳақда Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи ва салламдан сўраганди, шундай дедилар: «У ерда ибодат қилинадиган жоҳилият бутларидан бирортаси бўлганмиди?». «Йўқ», - деб айтишиди. У киши (соллаллоҳу алайҳи ва саллам): «У ерда (жоҳилият аҳлиниңг) иигилишиб ўтказадиган бирор маросимлари бормиди?», - дедилар. Улар: «Йўқ», - дейшиди. Шунда Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам: «Назринга вафо қил! Чунки Аллоҳга маъсият бўладиган, ҳамда одам боласи эга бўлмаган нарсаларда назрга вафо қилишилик йўқдир», - дедилар» (Абу Довуд (3/607), Байҳақий «Сунан» (10/83), Табароний «Кабир» (1341), Ибн Ҳажар «Талхис» (4/180)да саҳих дедилар).

Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи ва саллам замонларида мўминларга озор берадиган бир мунофиқ бор эди. Шунда баъзи (саҳобалар): «Қани биз билан турингларчи, Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламга ушбу мунофиқнинг (таъзирини бериб қўйсинар дея) ўтиниб ёлборамиз», - дедилар. Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи ва саллам: «Менга ўтиниб ёлборилмайди. Балки Аллоҳ таолодан ўтиниб мадад сўралади», - дедилар (Табароний «Мажмаъ аз-Заваид» (10/159) Убода ибн Сомит розияллоҳу анхудан ривоят қилди).

Ҳатто ўлим соати яқинлашганида ширқдан огоҳлантиришни тарқ қилмадилар. Оиша розияллоҳу анҳо айтадилар: «Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам (ўлим соати яқинлашиб) келган вақтда юзларига йўл-йўл ёпинчиқларини ташлаб олдилар, нафаслари бўғилиб кетгач, юзларини очдилар ва мана шундай ҳолатда туриб: «Яҳудий ва насронийларга Аллоҳнинг лаънати бўлсин, пайғамбарларининг қабрларини масжид қилиб олишиди» деб, уларнинг қилмишиларидан (умматларини) огоҳлантирилар. Агар шундан қўрқмаганларида у зотнинг қабрлари очиқла чиқарип қўйилади. Бироқ уни масжид қилиб олинишидан қўрқдилар» (Муттрафақун алайҳ).

Бундай мисолларни Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам ҳаётларидан жуда кўп топишмиз мумкин.

Эй мусулмонлар, шуни билингларки ширк ёйилишининг асосий сабаби, бизнинг сукут қилишимиз ва унга бепарволигимиздир.

Шавконий раҳимаҳуллоҳ дедилар: «Билгинки, мана бу одамларнинг ўзларида олиб юрган ўликларга нисбатан эътиқодлари ширкдир. Бироқ бунинг моҳияти ҳатто илм аҳлига ҳам сезилмас бўлиб қолмоқда. Бу (уша ширк) ҳақидаги илмнинг ўз-ўзидан маҳфий қолганидан эмас, балки кўпчилик бу ҳақида сукут қилганидан, шунингдек қария шунинг орасида яшаб келгани ва ёш (авлод) шунда катта бўлгани учундир. Улар ёшликларидан ўша ширкий маросимларни кўриб, эшишишган ва шу билан бирга буни бирор ким қоралаганини кўришмаган, эшишишмаган. Бунинг устига, улар доим ўша маросимларга тарғиб қилган ва одамларни унга даъват қилгандарни эшишишган. Бунинг барчаси турлли зарбулмасал ва афсоналар билан мустаҳкамланади ва кучаяди. Уларни одамлар бир биридан фалончи қабр олдида маълум бир амални қилгани учун мушкули ҳал бўлгани ҳақида ривоят қилишиади. Мана шу барча ҳолатлар биргаликда вақт ўтиши ва авлодларнинг алмашини билан инсонда ўша қабр олдиаги амаллар Аллоҳга бўлган энг буюк ибодатлардан бири экани ҳақидаги эътиқодни мустаҳкамлайди. Шундан сўнг энди у инсон олган илмидан фойда олмайди. Бунинг устига, уларнинг амаллари айни ҳақиқий ширк эканига далолат қилувчи далилларни у ҳар доим рад қиласади. Агар у кимнидир мана шу далилларга суюниб бу ҳақида гапираётганини эшишса, ўша заҳотиёқ уни рад қиласади. Чунки у ўзининг (онгига) қуюлиб кетган қараашларини ўша заҳотиёқ ўзгартира олишини, у энг буюк ибодат ва афзал амал деб ҳисоблаган нарсаси аслида энг жирканч ва барча ҳаромотларнинг энг

дашшатлиси эканини (ўша заҳотиёқ) түшүна бошлишини амалда тасаввур қилиб бўлмайди» (Қаранг: «Ихлас Калимат ат-Тавхид» 102-103).

Яна у киши раҳимаҳуллоҳ айтадилар: «Далил соҳиби, чуқур тафаккур эгаси бўлган илм аҳлига келсак, агар у одамларга (тўғри) йўлни кўрсатадиган, ҳақ сўзни айтадиганлардан бўлганида эди, у ўша заҳотиёқ унинг йўли тўғри, натижаси эса самарали эканини билган бўларди. Аллоҳ таоло Унинг қўдрати мўъжизасини, шунингдек Ундан бўлган гаройиб ҳимоя ва мададларни ўша заҳотиёқ унга кўрсатган бўларди. Унга:

وَلَيَنْصُرَنَّ اللَّهُ مَنِ يَنْصُرُهُ

«Албатта Аллоҳ Ўзига (яъни динига) ёрдам берадиган зотларни ғолиб қилур» (Ҳаж: 40);

يَأَيُّهَا الَّذِينَ إِيمَنُوا إِنْ تَنْصُرُوا اللَّهَ يَنْصُرُكُمْ

«Эй мўминлар, агар сизлар Аллоҳга ёрдам берсангизлар, У зот ҳам сизларга ёрдам бе-
рур» (Мұхаммад: 7) деб ваъда берганининг ҳақ экани ҳақида гапирмаса ҳам бўлаверади. Бу ҳақ ва
унинг аҳлини қўллаб-қувватлаш йўлида унинг рухи ва қалбини янада кучлироқ мустаҳкамлаган
бўлар эди... Агар ўша ҳақни ундан қабул қилишса, унда у Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам:
«Аллоҳ номига онт ичиб айтаманки, Аллоҳ сен сабабли бир кишини ҳидоятлаб қўйиши, сенга
қизил туялар берилшидан кўра яхшироқдир!» (Бухорий 3701; Муслим 1872) деб айтганлардан
бўларди. Агарда қабул қилишимаса, у Аллоҳ унга вожиб қилган ишни бажаргандардан бўлади. Бу билан
(у) Аллоҳ таоло изоҳлашга амр қилган илмни яшириш гуноҳидан омонда бўлади. Ва бу унга шу дунёда
ва охиратда улуглиқдан бошқа нарсани зиёда қилмаган, Аллоҳнинг бандалари олдида унинг обрўси зи-
ёда бўлган ва Аллоҳ ўзининг тақводор бандаларига ваъда қилган нарсаларга муюссар бўлган бўларди.
Унинг душманларига келсак, кўпдан-кўп ёлгон ва айбловлар билан, таъзирини бериши ва жисмоний жа-
золаш ҳақидаги ваъдалар билан уни камситишга қанчалик урунишмасин, барчаси улар истаган ва
таҳмин қилганинг зидди билан якун топган бўларди ва (яши) оқибат муттақийнлар тарафида
бўларди. Ҳудди Аллоҳ таоло мўмин бандаларига ваъда қилганидек:

وَلَا تَحْقِيقُ الْمَكْرُ أَلَّا بِأَهْلِهِ

«Ёмон макр-ҳийла эса фақат ўз әгаларини ўраб ҳалок қилур» (Фотир: 43)» (Қаранг:
«Адаб ут-Толаб» 17).

Аллома Ибнул Қоййим раҳимаҳуллоҳ дедилар: «Аллоҳнинг ҳаромоти бўзумлишини, У жорий
қилган чегаралар кесиб ўтилганини, Унинг дини тарқ қилиниб, Расули соллаллоҳу алайҳи ва саллам-
нинг суннатидан бўйин товланганини кўраётган, аммо шунга қарамай унинг қалби совуқ, тили эса
сукут қилаётган одамда қандай дин ва қандай яхшилик бўлиши мумкин?! Бу соқов шайтондир! Бо-
тилга даъват қилаётган эса гапираётган шайтондир. Ахир агар ўзига даромад манбасини ва мавқеини
таъминлаб олган бўлишса, демак уларни энди дин билан нима бўлаётгани қизиқтирмайдиганлар са-
бабидан динга фалокат келмадими?! Энди агар кимдир унинг мавқеи ёки мулкини камситадиган
(ёки ноқис қиладиган) бўлса, унда у гур этиб ёнади, барча бор кучини сарфлайди ва уччала услуб (қўли,
огзи, қалби) билан қаршилик кўрсатади. Шу билан бирга мана шундайлар Аллоҳнинг Кўзида паст
бўлишиди ва Унинг Ғазабига дучор бўлишиди. Улар ўзлари билмаган ҳолда шу ҳаётидаёт мавжуд бўлган
энг оғир синов билан синалишиди. Бу синов эса – қалбнинг ўлишидир. Ахир инсон қалби қанчалик ти-
рик бўлса, шунчалик Аллоҳ ва Расули соллаллоҳу алайҳи ва саллам учун бўлган газаби кучлироқ ва
унинг динга бўлган ёрдами комилроқ бўлади» (Қаранг: «Эъламул муаққиъийн» 2/158).

Шавконий раҳимаҳуллоҳ дедилар: «Агар сен: «Шубҳасиз, ҳақ сўзни айтшилик вожиб, одамларни унга йўллаш шарт, уни яшириш мумкин эмас. Аммо агар мен буни қиласам, аниқ биламанки ҳолатни бу ўзгартирмайди. Бироқ шу билан бирга мен ўз ҳаётим ва номусимни хавф остига қўяман» деб айтсанг, унда мен сенга (бундай) жавоб бераман: «Бу ҳаёллар тақвадорлар учун яхши оқибат ва Аллоҳнинг ёрдами ҳақида сенга аввалроқ айтганларимни ёмон ўзлаштирганинг учунгина келган. Бироқ, кел сен қўрқаётган иш бўлди ҳам деб тасаввур қиласан. Сенга синовлар келса сен ўзингда зарар ва шунга ўхшиаш қийинчилликларни хис қиласан. Менга айтчи, наҳотки сен бу ҳаётда абадий бўламан деб ўйласанг? Сен билан содир бўлиши мумкин бўлган ишнинг энг қўрқинчлиси сенинг ҳақни ҳимояси йўлида ва илмни ёйиш йўлида ҳалок бўлишингдир. Бу билан сен абадий саодатни қўлга киритасан ва илм аҳли учун абадий ибрат, бидъатчилар учун эса шармандалик ва уларнинг хорлиги бўласан. Қанча Аллоҳнинг бандалари сени бу йўлда ўзиб кетди ва бу улуг даражага етишиди – уларда сен учун ибрат бор. Эй бечора, жанг майдонида Аллоҳнинг бандалари орасида (баданларини) қиличлар чопган, найза ва ўқлар тилка-пора қилгарларига назар солсангчи. Улар ўлимни исташди, қилич ва найзалар баданларига санчди, ўлим уларнинг кўз олдиларида эди. У (ўлим) уларга олдию орқаларидан, ўнгу чапларидан яқинлашарди. Уларгача сенга йўл бўлсин?! Сенга эса мусулмонлар орасида туриш ва уларни Роббилари динига даъват қилишидан бошқа ҳеч нарса буюрилмади-ку!»» (Қаранг: «Адаб ут-Толаб» 36).

Аллоҳ Пайғамбаримизга, Унинг оиласи ва саҳобаларига салавоту саломлар йўлласин.

Манба: [Тавхид форуми](#)